

Майкъл Муркок

Обитателят на времето

Здрач се бе спуснал над вселената, по-право над малката вселена, населявана от Човека. Земното слънце бе потъмняло, луната се бе отдръпнала и сол задръстваше ленивите океани, изпълваше реките, които се влачеха бавно между бели кристални брегове, под притъмнели, мрачни небеса в унеса на безкрайната вечер. Разбира се, в дългия живот на слънцето този период беше само промеждутък. Може би след няколко хиляди години то щеше да блесне отново с пълното си сияние. Но засега бе сложило здрава юзда на светлината си, ръмжеше в мощните си дълбини и се подготвяше за следващата стъпка в своята еволюция. То отслабваше постепенно и малкото същества, останали на неговите планети бяха успели да се нагодят. Между тях беше и Човекът, неуморим, всъщност недостоен поради усилията, които бе полагал през предишните епохи да се самоунищожи. Но той беше тук, в своя малък свят, състоящ се от една единствена планета, дори без спътника, който отдавна бе потънал в пространството и при изчезването си бе оставил легенди върху човешките устни.

Кафяви облаци, кафява светлина, кафяви скали и кафяв океан, изпъстрен с бели петънца. Блед ездач на бледо животно тупуркаше по брега в устата му беше сухият вкус на океанска сол, а в носдрите му – вонята на умрял лигавец.

Името ми беше Замисления с белязаното лице, син на Усмихнатия със сънливите очи, неговия баща, и на Неспокойната с изпитите страни, майка му. Животното, което яздеше, бе тюлен на име Устрем. Гладката му кожа още лъщеше от соления дъжд който бе престанал неотдавна, муцуната му бе насочена смело напред, а двата му яки крака-плавника тупаха по покрития със солена кора бряг, докато препускаше по него, влачейки почти без усилие острата си като бръснач опашка. Замисления със белязаното лице чу зад гърба си шума на друг ездач, по-право ездачка, от която още от сутринта се мъчеше да се отърве.

Сега, когато кафявата и мъглива вечер преливаше тихо в черна нощ, тя продължаваше да го преследва. Той извърна спокойното си лице да погледне, с уста изопната и бледа като белега, който тръгваше от ъгълчето ѝ и пълзеше нагоре по лявата скула. Ездачката беше още в далечината, но скъсяваше разстоянието.

Той пришпори тюлена си.

Ниско над тъмния пясък на равнината кипяха като пяна кафяви облаци и когато тя се приближи до него, тюлените и на двамата зашляпаха

шумно по влажния бряг.

Той стигна до една локва с гъста солена вода и Устрем зацапа през нея. Тя беше топла. Ездачката продължаваше да го следва, дори навлезе във водата, затова той обърна ездитното си животно и я зачака да се приближи почти разтреперан – висока жена с правилно телосложение и дълга светлокестенява коса, развявана от вятъра.

– Скъпа Висока присмехулке – каза той на сестра си, – не виждам нищо забавно в тази игра.

Тя се усмихна със сбърчени вежди.

Смутен, но със спокойно лице, на вид сериозно под гаснештата кафява светлина – единствената, която облаците пропускаха, – той каза твърдо:

– Аз искам да яздя сам.

– Къде ще ходиш сам, когато заедно бихме могли да се впуснем в някакво по-интересно приключение?

Той замълча, тъй като не желаше и не беше в състояние да говори.

– Ще се върнеш ли?

– Предпочитам да не се връщам.

Заблъска ги студен, тих вятър, който се появи внезапно от морето. Устрем зашава неспокойно.

– От Хронарха ли те е страх?

– Хронарха не ме обича... но и не ме мрази. Той би предпочел да се махна от Ланжис Лихо, да прекося големите солени равнини на запад и да потърся щастието си в Страната на листата. Знаеш, че не би ми поверил дори малко късче от Бъдещето, дори не би ми дал за съхранение частица от Миналото. Аз отивам да градя сам съдбата си!

– Значи... се сърдиш! – извика тя, когато вятърът заскимтя. – Сърдиш се, понеже Хронарха не те обсипва с почести. А преданата ти сестра нека се измъчва и страда.

– Омъжи се за Надутия самохвалко! Той се разпорежда и с Миналото, и с Бъдещето!

Подкара неспокойния си тюлен през гъстата вода и през мрака. В движение бръкна в калъфа на седлото и извади фенерчето, за да си свети по пътя. Натисна копчето му и блясъкът освети песъчливият бряг на няколко ярда наоколо. Когато се обърна, за миг в светлия кръг зърна ездачката, неподвижна, с ужас сякаш се беше предала.

„Ох, най-последен съм сам“ – помисли той, докато вятърът блъскаше,

студен и силен, тялото му.

Отправи се към вътрешността, през солни скали, в западна посока. Язди цяла нощ, най-после очите му натежаха от умора, но продължаваше да язди все по-далеч от Ланжис Лихо, където Хронарха, Повелителя на времето, управляваше миналото и настоящето и следеше настъпващото бъдеще, все по-далеч от семейство, дом и град, с раздирано от мъката на раздялата сърце, с пламнал, трескав мозък и изнурено от напрежение тяло.

В нощта на запад, с горящо на седлото му фенерче и с верния Устрем, отзивчив на нежния му шепот. Все на запад, докато зората изгря бавно зад него и покри голата земя с меката си светлина.

Малко по-късно сутринта чу звук, сякаш платно плющеше на вятъра, и когато обърна глава, видя зелена палатка, разпъната в някаква недълбока пукнатина, с развяващо се платно на входа. Пригответи дългата си пробойка за стрела и спря Устрем.

Привлечена може би от шума на движещия се тюлен, от палатката надзърна една човешка глава, като костенурка, подаде се от дълбините на черупката си. Човекът имаше нос като човка и уста като риба, големите му очи бяха с натежали клепки, прилепналата качулка скриваше косата и врата му.

– Аха! – възкликна Замисленият с белязаното лице, като го позна.

– Хмм – измънка Остроносия скитник, който също позна ездача, стоящ пред него. – Ти идеш от Ланжис Лихо. Накъде си се запътил?

– За страната на листата.

Замисления прибра пробойката в кобура и слезе от високото седло. Мина край палатката, следен от въртящата се проточена глава на нейния обитател, и надникна в пукнатината. Разширена с човешки сечива тя разкриваше останки от някогашна катастрофа.

– Какво е това?

– Ами останки от разбит космически кораб – отговори Остроносия скитник с такова явно разочарование, че не бе възможно да лъже. – Металотърсачът ми го откри и се надявах да намеря капсула с книги или филм.

– Такива неща рядко се срещат. Според мен всички вече са приборани.

– И аз мисля така, но човек все се надява. Закусил ли си?

– Не. Благодаря ти.

* * *

Качулатата глава се дръпна навътре в палатката и една тънка ръка отмести встрани платнището на входа. Замисления с белязаното лице се наведе и влезе в задръстената палатка. Там имаше много неща – препитанието на Остроносия скитник, защото той се издържаше, разменяйки някои от предметите, които намираще с металотърсача си и с други уреди.

– Май нямаш яздитно животно – рече Замисленият с белязаното лице, като седна и кръстоса крака между един мек вързопи и някаква ръбеста статуетка от стомана и бетон.

– Наложил се да го изоставя, когато водата ми се свърши и не можах да намеря друга. Затова се запътих към морето. Страшно съм жаден, страдам от липса на сол, тъй като не ми харесва солта, която расте тъдява.

– Аз имам много в буренцето на седлото – каза Замисления. – Вземи си – хубава солена вода, малко е разрежена с прясна, ако такава е по вкуса ти. – Облегна се на вързоп, а в това време Скитника кимна рязко, скочи на крака и като стисна една манерка, излезе от палатката.

Върна се ухилен.

– Благодаря. Сега мога да изкарам няколко дни. – Той разбута купчината си от антики и намери една малка печка. Запали я, сложи отгоре тиган и започна да пържи рибата, която бе уловил неотдавна.

– В кой град отиваш, Замислени? Само два са наблизно – но и до двата има още много път. Барбарт ли, или Пиора?

– Мисля че в Барбарт, в Страната на листата, защото искам да видя зелена растителност, а не сива или кафява. Пък и трябва да си призная, тамошните старини имат романтична привлекателност за мен. Ще ми се да отида да се потопя в родови спомени, да почувствам от ненаправляваното Минало, незначителното Настояще и неизвестното Бъдеще...

– Срещат се някои и с такива увлечения – усмихна се Скитника, изсипвайки рибата в чинии. – Особено хората от Ланжис Лихо, където властвува Хронархията. Но не забравяй, че много неща ще витаят из главата ти. Можеш да видиш Барбарт и Страната на листата, но нейното значение ще зависи от твоята преценка, а не от нея самата. Старай се да правиш като мен – не давай никакви мнения или описания за нашия свят. Постъпвай така и ще се отнасят по-добре с теб.

– Твоите думи ми се струват мъдри, Скитнико, но няма прецеденти, по които да съдя за тях. Може би, когато пренесе част от Бъдещето в Миналото, ще постигна това.

– Изглеждаш уморен – рече Скитника, когато се нахрана, –

искаш ли да си легнеш?

– Искам. Благодаря. – И докато Остроносия скитник си вършеше работата, замисленият спеше.

Стана в мекия следобед, събуди Устрем, който също се бе възползвал от съня на господаря си, за да си почине, и се сбогува със Скитника.

– Да бъде кръвта ти гъста – каза Скитника тържествено – и да остане душата ти открита.

Потегли и на смрачаване стигна до мъха, който беше поначало сив и кафяв, но на места изпъстрен със светлозелени петна. Извади фенерчето си и го пъкна на скобата на седлото, тъй като не искаше да заспива нощем поради опасността от хищници.

По едно време светлината на фенерчето му разкри стадо лигавци, движещи се напъйко на пътя му. Те бяха навлезли необичайно далеч във вътрешността, тези големи бели голи охлюви, които вдигаха глави за да го наблюдават. Сякаш чуваше как душат телесната му сол, както техните предци пиявиците, може би са смукали кръвта на неговите прадеди. Устрем без подкана препусна по-бързо.

Когато се отдалечи от тях, изпита чувството, че сега лигавците са истински обитатели на Земята. Мястото на Човека вече трудно можеше да се определи, но като че ли той беше изместен. Продължавайки да живее на наситената със сол Земя, злоупотребяваше с гостоприемството и. Ако и да имаше друго убежище за човека, то не се намираше тук, а в някаква друга зона; вероятно дори не в зоната на пространството, а в измерения, където природната еволюция не можеше да го засегне.

Унесен в мисли, както му бе присъщо, Замисления продължи да язди към Барбарт и на следващия ден стигна до изящните листати гори, които се поклащаха златистозелени под нежната слънчева светлина, пропита с тишина и благоухание. Скокливият ход на Устрем стана почти весел, когато се понесоха по мъхестия килим, паяжина листа, поклащани и развявани от повеите, които преминаваха от време на време през гората.

Скоро слезе от седлото и се изтегна по гръб на един приятен склон, обрасъл с мъх, вдишвайки с дълбока наслада благоухания вятър. Съзнанието му започна да получава разпокъсани образи, чуваше гласа на сестра си, звучния тембър на Хронарха, който му отказваше длъжност в Дома на Времето – длъжност, която бе очаквал по право, защото нима

неговият дядо не беше предишният Хронарх? Виждаше извиващата се многоизмерна Кула на Времето, това чудно творение на дъвен архитект, с цветовете и страните и, движещи се ъгли и извивки. И след това заспа.

Когато се събуди, беше нощ и Устрем тръбеше за ставане. Изправи се сънливо и се довлече до седлото, намести се, посегна към фенерчето и щом се нагласи, понесе се през нещо като плетеница от черни движещи се нишки – те бяха всъщност листатите клонки, които изглеждаха така на студената светлина от фенерчето.

На сутринта прихлупените къщи на Барбарт, разположен в долина, обградена от заоблени хълмове. Високо над покривите някакъв голям механизъм от полиран месинг лъщеше като великолепно червено злато. Замисли се за миг и върху предназначението му.

Сега се очертаваше ясно път – неравна пътека, която лъкатушеше между обраслите с мъх дюни и водеше към града. Когато пое по нея, чу приглушен тропот на приближаващ се ездач, и малко предпазливо, понеже имаше оскъдни познания за Барбарт и неговите жители, дръпна юздите на Устрем и приготви пробойката си за стрелба.

Към него на тронам стар морж яздеше млад мъж с дълга коса и приятни черти, с късо светло синьо палто в тон с очите му. Той спря моржа и огледа насмешливо Замисления с белязаното лице.

- Странниче – заговори непознатият весело, – утрото е приятно.
- Да, така е – и в приятна страна живеете. Това град Барбарт ли е?
- Барбарт, разбира се. Няма друг наоколо. Откъде си?
- От Ланжис Лихо край морето.
- Аз пък мислех, че хората от Ланижис Лихо никога не пътуват толкова надалеч.
- Аз съм първият. Името ми е Замисления с белязаното лице.
- А моето – Дом, и те поздравявам с „добре дошъл“ в Барбарт. Бих те придружил дотам, но имам поръчение от майка си да търся билки из гората. Боя се, че вече съм закъснял. Кое време е?
- Времето ли? Ами настоящето, разбира се.
- Ха! Ха! Но часът... колко е?
- Колко е „часът“ ли? – запита Замисления, силно озадачен.
- Точно такъв е въпросът ми.
- За жалост не разбирам местното ви наречие – каза Замисления учтиво, но смутено. Още отначало въпросът на младежа му се стори

странен, но сега бе станал неразбираем.

– Няма значение – реши Дом с усмивка. – Чувал съм че вие от Ланжис Лихо имате някои чудновати обичаи. Не искам да те задържам. Карай все по пътя и след по-малко от час ще бъдеш в Барбарт.

„Час“ – пак тази дума. Дали не беше някаква част от милията, употребявана тук? Отказа се да гадае и като пожела „гъста кръв“, продължи нататък.

Мозаичните сгради на Барбарт бяха построени в правилни геометрични фигури около централния четириъгълен площад, на който се издигаше високата машина от лъскав бронз с ръбчета, изпъкналости и завъртулки. В средата на машината беше монтирана голяма кръгла плоча, разделена на дванадесет части, всяка от които се делеше на още пет. От средата и стърчаха две стрелки, едната по-къса от другата, и Замисления с белязаното лице видя, че те се движат бавно. Докато яздеше този през Барбарт, навсякъде забеляза точни копия на този предмет, и накрая заключи, че това е някакъв свят предмет или хералдическа емблема.

Барбарт изглеждаше приятно място, макар и с малко неспокойна атмосфера, чийто израз бе трескавото пазарище, където жени и мъже търчаха от сергия на сергия и си крещяха едни на други, дърпаха топове ярка тъкан, опипваха несолени плодове и зеленчуци, ровеха в меса и захарни изделия сред непрестанното бръщолевене на продавачите, които хвалеха стоката си.

Любувайки се на тази сцена, Замисления с белязаното лице подкара тюлена си през площада и на едно от страничните пазарни площадчета откри кръчма. В средата на самото площадче имаше малка чешма, а наблизо, пред кръчмата, бяха сложени пейки и маси. Замисления седна на една от тях и даде поръчката си на пълното момиче, което дойде и го попита какво желае.

– Бира ли? – учуди се тя, като скръсти пълничките си мургави ръце върху червеното елече. – Имам малко и е скъпа. Ферментираният прасковен сок е по-евтин.

– Тогава донесете ми от него – каза той любезно и се извърна да гледа рядката чешмяна вода, забелязвайки, че тя почти не мирише на сол.

Дочул може би чуждото произношение, от сенчестия вход на кръчмата излезе един мъж с халба в ръка, с добродушно изражение и загледа Замисления с белязаното лице.

– Откъде си, пътниче? – запитва той.

Замисленият му каза и барбатиецът, изглежда, се учуди. Той седна на друга пейка.

– Ти си вторият посетител от чужди краища, който идва тук в разстояние на една седмица. Първият беше пратеник от Луната. Да ви кажа, лунийците са се променили. Високи са като дървета и с красиви лица. Обличат се в метална тъкан. Каза ми, че пътувал много седмици през пространството, за да стигне до нас...

При повторното споменаване на непознатата дума „седмица“ Замисления обърна глава, за да погледне барбатицеца.

– Прощавай – рече той, – ала като чужденец съм любопитен да науча някои думи, които чух тук. Какво точно разбирате под „седмица“?

– Ами... една седмица... седем дни... какво друго може да бъде?

Замисления се засмя извинително.

– Ето на, виждате ли. Друга дума – дни. Какво значи дни?

Барбатиецът се почеса по главата с кисело изражение на лицето. Той беше човек на средна възраст, леко изгърбен, облечен в одежда от жълта тъкан. Сложи халбата си и вдигна ръка.

– Ела с мен, ще се постарая да ти покажа.

– Ще ми бъде много приятно – каза Замисления признателно. Той допи виното си и повика момичето. Когато то дойде, помоли го да наглежда добичето му, а за него да приготви легло, понеже ще остане през следващия мрак.

Барбатиецът се представи като Мокоф, хвана Замисления за ръката и го поведе през множеството квадрати, триъгълници и кръгове образувани от сградите, докато най-после излязоха на големия централен площад и се загледаха в пулсиращата чудовищна машина от лъскав бронз.

– Тази машина дава живот на града – осведоми го Мокоф. – Освен това се слага ред в живота ни. – Той посочи диска, който Замисления бе забелязал по-рано. – Знаеш ли какво е това, приятелю?

– Не. Боя се, че не зная. Можеш ли да ми обясниш?

– Това е часовник. Той измерва часовете на деня. – Мокоф спря, като забеляза недоумението на Замисления. – Сиреч измерва времето.

– Аха! Най-после те разбрах. Но чуден уред наистина, защото с този малък кръгъл циферблат не ще може да измерва много време. Как се отбелязва течението му... ?

– Периода на слънчева светлина наричаме „ден“, а периода на тъмнина – „нощ“. Делим го по на дванадесет часа...

– Значи периодът на слънчева светлина и периодът на тъмнина са

еднакви? Аз пък мислех...

– Не, наричаме го равни за удобство, защото се менят. Дванадесетте деления се наричат часове. Когато стрелките стигнат до дванадесет, започват да отброяват пак отначало...

– Невероятно! – Замисления беше поразен. – Значи повтаряте непрекъснато един и същ период от времето. Чудно хрумване. Удивително! Не предполагах, че е възможно.

– Не съвсем – каза Мокоф търпеливо. – Обаче часовете са разделени на 60 единици – минути, които също се делят на 60 единици – секунди, всяка единица се нарича секунда. Секундите са...

– Стой! Стой! Аз съм объркан, зашеметен, смаян! Как така направлявате течението на времето и си играете с него, както ви скимне. Трябва да ми разкажеш. Хронарха в Ланжис Лихо ще се уплаши, като научи за вашите открития!

– Не ме разбра, приятелю. Ние не направляваме времето. По скоро то ни направлява. Ние просто го измерваме.

– Не го ли направлявате... но защо...? – Замисленият млъкна, неспособен да проумее логиката в думите на барбартиеца. – Казваш, че повтаряте определен период от времето, който се разделя на дванадесет. После пък ми разправяш, че повтаряте по-къс период, а по-нататък дори още по-къс период. Скоро ще се изясни дали е вярно, защото това означава да повтаряш едно и също действие, а явно не е така. Или ако си служите с едно и също време без да бъдете във властта му, слънцето ще престане да се движи по небето, а виждам, че продължава да се движи. Ако се приеме, че можете да се освободите от влиянието на времето, защо не забелязвам това, щом оня уред – той посочи часовника – упражнява влияние върху целия град? Или пък, ако това е природна дарба, защо ние в Ланжис Лихо се мъчим да систематизираме и организираме изследванията си върху течението на времето, щом вие сте го овладели толкова пълно?

По лицето на Мокоф се разля широка усмивка.

– Нали ти казах: ние нямаме никаква власт над него. Този уред просто ни показва времето.

– Смешно – рече Замисления зашеметен. Напрягаше мозъка си, за да запази здравия си разсъдък. – Има само настояще. Думите ти са нелогични!

Мокоф гледаше загрижено лицето му:

– Да не си болен?

– Много добре съм си. Благодаря ти за труда, който си направи,

трябва да се върна в кръчмата, докато не съм се побъркал.

Той не беше в състояние да оправи бъркотията в главата си. Мокоф говореше едно, а после изведнъж го отричаше. Реши да обмисли въпроса, докато се храни.

Когато стигна до кръчмата, намери вратата затворена и колкото и да тропаше, никой отвори не я отвори. Забеляза, че седлото и торбите му стоят отвън, и тъй като знаеше, че в едната от тях има ядене, седна на пейката и задъвка голям комат хляб.

Изведнъж над главата му се чу вик и като погледна нагоре, той видя, че някаква старица го наблюдава от един прозорец на горния етаж.

– Ах – развика се тя. – Ах! Какво правиш?

– Ами ям това парче хляб, госпожо – отговори той учудено.

– Мръсник! – изписка тя. – Мръсна, безсрамна свиня!

– Право да ви кажа, не мога да...

– Вижте го! Вижте го! – крещеше старата жена от прозореца.

Тутакси на площада изскочиха трима въоръжени мъже. Те се намръщиха от погнуса, като видяха Замисления с белязаното лице.

– Отвратителен екхибиционист, извратен тип! – каза водачът им.

Те уловиха смаяния Замислен.

– Какво става? – изпъшка той. – Що съм сторил?

– Питай съдията – изръмжа един от уловилите го и като го помъкнаха към централния площад, вкараха го в някаква висока сграда, изглежда, участъка им.

Там го натикаха в една килия и си отидоха.

Някакъв наконтен младеж в съседната килия му каза ухилен:

– Здравей, странниче. Какво е провинението ти?

– Нямам представа – отвърна Замисления. – Просто седях да обядвам и изведнъж...

– Да обядваш ли? Но, до времето за обед има още десет минути!

– Времето за обед ли! Искаш да кажеш, че определяте специално време за хранене... ох, това е вече прекалено.

Наконтения младеж се дръпна от решетките и се оттегли в другия край на килията си, сбърчил нос от погнуса.

– Пфу... За такова престъпление заслужаваш най-тежкото наказание!

Страшно озадачен, Замисления седна на скамейката си съвсем объркан и отчаян. Очевидно странните обичаи на тези хора бяха свързани с техния часовник, който, изглежда, беше за тях нещо като божество. Ако стрелките не сочат определена цифра, когато вършиш нещо това

действие става престъпление. „Какво ли ще е най-тежкото наказание?“ – питаше се той.

След доста време пазачите дойдоха при него и го преведоха през редица коридори до една стая, където на маса, украсена с дърворезба, седеше някакъв човек с дълга пурпурна мантия и метална маска. Пазачите накараха Замисления да седне пред човека, а после, като се отдръпнаха, застанаха до вратата.

Маскирания заговори със звучен глас:

– Ти си обвинен, че си ял извън определения час и си вършил това на публично място, пред очите на всички. Обвинението е сериозно. Какво ще кажеш за свое оправдание?

– Само това че съм чужденец и не разбирам вашите обичаи – отвърна Замисления.

– Неоправдателна причина. Откъде си?

– От Ланжис Лихо край морето.

– Чувал съм слухове за тамошната безнравственост. Трябва да разбереш, че нямаш право да пренасяш порочните ви навици в друг град и да разчиташ, че ще можеш да ги продължаваш тук. Ала ще бъда снизходителен към теб и ще те осъдя на една година в старите мини.

– Но това е несправедливо!

– Несправедливо, а? Я си дръж езика, докато не съм ти увеличил присъдата!

Потиснат и обезверен, Замисления се остави на пазачите да го отвеждат обратно в килията.

Нощта мина, настъпи утро и пазачите дойдоха.

– Стани – заповяда ръководителят, – съдията желае отново да говори с теб!

– Запитай го.

Съдията почукваше нервно по писалището си, когато Замисления и пазачите му влязоха.

– Ти познаваш машините в Ланжис Лихо, нали? Чувал съм, че имате особени машини. Желаяш ли да бъдеш освободен?

– Желая да бъда освободен, не ще и питане. Да, разбирам нещо от машини, но...

– Нашият Велик регулатор е повреден. Не бих се учудил, ако престъплението ти е предизвикало сътресение, поради което той е направил засечки. Нещо не е в ред в жизненото му ядро и може да се наложи да евакуираме Барбарт, ако не се оправи. Ние сме забравили някогашните си знания за машините. Ако поправиш великия регулатор, ще те пуснем.

Без него не знаем кога да спим, да ядем и да вършим която и да е от другите си работи. Ще полудеем, ако се лишим от напътствията му!

Замисления почти не разбра останалото, казано от съдията, само чу, че ще бъде освободен, ако поправи машината им. От друга страна, той бе напуснал Ланжис Лихо именно защото Хронарха не му поверяваше никакви уреди. Макар че не беше много вещ, все пак, щом от това зависеше освобождаването му, щеше да опита.

Когато се озова отново на централния площад, забеляза, че машината от лъскав бронз – Великия регулатор, както я наричаха – издава особен тъп звук и силно се клати. Десетина стари хора, треперейки в такт, стояха около нея и ръкомахаха.

– Ето го човека от Ланжис Лихо! – извика пазачът. Изгледаха боязливо Замисления с белязаното лице.

– Жизненото ядро. Трябва да е жизненото ядро – рече един старец, подръпвайки късото си палто.

– Позволете ми да ви да – каза Замисления, като никак не беше уверен, че ще може да помогне. Развинтиха няколко от външните плочи на машината и като надникна през дебелилото стъкло, той се вторачи в светещото жизнено ядро. И по рано беше виждал такива механизми и знаеше нещичко за тях. Безспорно познанията му бяха достатъчни, за да разбере, че този не трябваше да излъчва ярка пурпурна светлина, както и непрекъснато да се разпада на частици.

Изведнъж съобрази, че за извънредно кратко време – може би за една от „минутите“ на тия хора – жизненото ядро ще достигне критична точка, ще увеличи обема си и ще взриви обвивката си, а радиацията му ще унищожи всичко живо. Но – погълнат от този проблем, той не обръщаше внимание на крясъците им – щеше да му бъде нужно значително по дълго време, ако искаше да свърши тази работа.

Скоро разбра, че е безпомощен, че всички ще умрат.

Обърна се да им каже това и изведнъж го осени една идея. Защо да не може той да повтори сам този миг? Нещо, на което, както бе схванал, бяха способни тези граждани?

Още от предишния ден напрягаше мозъка си да проумее логиката на казаното от Мокоф и като използва отчасти някои неща, на които го беше научил Хронарха, си състави представа как ще протече този процес.

За проба се върна обратно във времето. Да, успя. В този момент ядрото беше в състоянието, в което го бе видял първия път.

Никога дотогава не му бе идвало на ум да върши това, ала сега виждаше, че е лесно, изисква само известно съсредоточаване. Той беше признателен на барбартийците, че с причудливия си уред за измерване на времето му бяха дали тази идея.

Трябваше само да си припомни какво го бе учил Хронарха за естеството на времето – как то непрекъснато и недоловимо за обикновените същества преустройва своите съставки, за да стигне до очевидното движение напред, което влияе така всестранно върху организацията на материята.

Премествайки се в отрязъка от времето, който бе заемал преди малко, Замисления започна да изучава временните координати на жизнено-то ядро. Не му идваха на ум никакви физични средства за спирането му, но ако успееше по някакъв начин да го закове във времето, тогава то щеше да престане да представлява опасност. Ала все пак трябваше да работи бързо, защото рано или късно тъканта на времето нямаше да издържи и той щеше да се устреми напред и същевременно да губи време, докато стигне до момента, когато жизненото ядро започне своята радиация.

На няколко пъти се остави да бъде отнесен почти до последния миг, връщаше се назад и при всяко преместване губеше по няколко зрънца време.

Най – после разбра временния строеж на ядрото. С усилие на волята спря временните координати на нула. Сега то не можеше да се движи напред във времето. Бе замразено и вече не представляваше опасност. Върна се в нормалния поток на своето време с мокро от пот тяло. Наобиколиха го, заразпитваха го пискливи, възбудени гласове.

– Какво направи? Какво направи? Спасени ли сме?

– Спасени сте – каза той. Запрегръщаха го, благодаряха му с топли думи, забравили предишното му престъпление.

– Трябва да бъдеш награден.

Но той едва ги чуваше, когато го помъкнаха обратно към съдията, защото размишляваше върху това, което току-що бе постигнал. Както човек би могъл да направи крачка назад, за да застане на по-твърда почва, така и той се бе върнал назад, за да си възстанови изгубеното време. И бе възнаграден. Сега беше много признателен на тези хора, защото със странните си понятия за времето те му бяха доказали, че човек може да съществува по свое желание в дадена точка от времето – така, както

може да съществува в дадена точка от пространството. Достатъчно е, разбра той, да знаеш, че такова нещо е възможно. Тогава то става лесно.

* * *

Съдията бе свалил маската си и се усмихваше признателно.

– Мъдреците ми казаха, че си извършил чудо. Видели как тялото ти мъждука като пламък на свещ и ту изчезвало, ту се появявало. Как постигна това?

Той разпери ръце:

– Извънредно просто. Преди да дойда в Барбарт и да видя нещото, което вие наричате часовник, аз не знаех, че е възможно да се движа през времето така, както бих могъл да се движа през пространството. Реших, че щом вие сте способни да повтаряте един и същ отрязък от времето, и аз мога да върша същото. Така и сторих. Тогава изучих жизненото ядро и видях, че като променям неговата временна структура, мога да го заковавам в определена точка и по този начин да спра движението му напред. Толкова просто – и все пак сигурно никога нямаше да се сетя, ако не бях дошъл тук.

Учуден, съдията прокара ръка над очите си.

– Аха... – промърмори той.

– А сега – каза Замисления весело – благодаря ви за гостоприемството. Възнамерявам да напусна Барбарт незабавно, тъй като явно никога няма да разбере вашите обичаи. Връщам се в Ланжис Лихо да разкажа на Хронарха за откритията си. Сбогом.

Той излезе от съдебната зала, прекоси площада, като си пробиваше път през тъпни от признателни граждани, и скоро оседла Устрем и отпътува от Барбарт, в Страната на листата.

След два дена се натъкна на Остроносия скитник, който ровеше в една яма, която току-що бе изкопал.

– Здравей, Скитнико – подвикна Замисления от седлото. Скитникът вдигна глава и обърса солената пръст от лицето си.

– Охо, ти ли си, Замислени? Нали беше решил да ходиш в Страната на листата?

– Ходих. Стигнах до Барбарт и там... – Замисленият обясни накратко какво се бе случило.

– Аха – кимна Скитника. – Значи все пак Хронарха учи хората си добре. Право да си кажа, аз смятах това, което върши той, за

невъзможно. Ала ти доказа, че греша.

– Какво имаш предвид?

– Мисля, че мога да ти кажа. Влез в палатката ми да сръбнем винце.

– На драго сърце – съгласи се Замисления, като слезе от седлото.

От една пластмасова бутилка Скитника наля вино в две гравирани стъклени чаши.

– Ланжис Лихо – заговори той – бил основан в старо време като опитно селище, откъдето вземали новородените деца и ги посвещавали според учението на някой си философ на име Рашин. Рашин смятал, че отношението на хората към Времето се налага на съзнанието им от начина, по който го отбелязват и измерват – схващането, че „миналото си е минало и не може да се смени“, „не можем да знаем какво крие бъдещето“ и тъй нататък. Нашето съзнание, заключил той, е предубедено и докато продължаваме да мислим така, никога няма да се освободим от оковите на времето. Именно тези окови, смятал той, трябва най-напред да смъкнем. Казвал например, че когато температурата стане много висока, човек измисля начин да се разхлади. Когато завали дъжд, влиза в заслон или си измайсторява заслон, който да може да пренася със себе си. Ако стигне до река, построява мост, ако стигне до море – прави си лодка. Материалните трудности от определена величина могат да бъдат преодолені по материален начин. Ала какво ще стане, ако трудностите се увеличат до такава степен, че материалните средства вече не им действуват?

Замисления повдигна рамене:

– Загиваме... или откриваме някакви нематериални средства, за да се борим с тях.

– Точно така. Рашин казал, че ако Времето се движи твърде бързо, за да може човек да постигне желанието си, той се примирява с това. Рашин смятал, че с превъзпитание Човекът може да се отърси от заблудите си и да нагоди Времето към своите нужди така лесно, както нагажда природата. Нематериално средство, както виждаш.

– Мисля, че разбирам горе-долу какво искаш да кажеш – рече

Замисления с белязаното лице. – Но защо е необходимо това, питам аз? – Въпросът беше реторичен, ала Скитника реши да отговори.

– Трябва да признаем – каза той, – че на този свят Човекът е анахронизъм. Той се е нагодил до известна степен, но не дотам, че да може да кара без хитрост. Планетата никога не е била особено удобна за него, разбира се, но и никога не е била така гостоприемна, както сега. Хронарха, както споменах, е съзнателен експеримент. Време и Материя са

понятия. Материята прави по-непосредствено впечатление на Човека, ала въздействието на Времето е по-дълготрайно. Ето защо Хронархията с течение на вековете се е стремил да научи хората да си представят времето по същия начин, както си представят Материята. Така е могла да бъде създадена науката за времето, подобна на науката физика. Досега обаче е било възможно само да се изучава времето, но не и да се напраща. Ние навярно скоро ще овладеем Времето, както някога сме овладели атома. И това овладяване ще ни даде по-голяма свобода, отколкото ни е дала нашата ядрена наука. Времето може да се изследва, както нашите прадеди са изследвали пространството. Твоите потомци, Замислени с белязано лице, ще наследят континенти от време, както ние – континенти от пространство. Те ще пътуват във времето, тъй старото схващане за Минало, Настояще и Бъдеще ще отпадне. Дори сега ти ги виждаш в съвсем друга светлина – просто като удобни раздели за изучаване на Времето.

– Вярно – кимна той. – Аз и без това никога не съм си ги представял другояче. Ала сега не зная какво да правя, защото избягах в Барбарт с намерението да се настани там и да забравя Ланжис Лихо, където не ме зачитаха.

Скитника се поусмихна.

– Мисля, че занаят вече ще бъдеш зачитан, приятелю – рече той.

Замисления разбра мисълта му и също се усмихна.

Скитника сръбна от виното си.

– Във всеки случай пътешествията ти из пространството са почти завършени. Защото пространството става все по-неприятно към Човека и скоро ще откаже да го търпи, колкото и човек да се нагажда физически. Ти и събратята ти трябва да навлезете в новите измерения, които сте открили, и да живеете там. Върни се в родния си Ланжис Лихо и разкажи на Хронарха какво си направил в Барбарт, покажи му какво си направил и той ще те приеме на драго сърце. Причината за заминаването ти вече отпада. Ти си първият от Обитателите на Времето, и аз те поздравявам като спасител на човечеството. – Скитника пресуши чашата си.

Малко смутен от тази реч, Замисления се сбогува със Скитника, пожела му гъста кръв, излезе от палатката и се метна на гърба на Устрем.

Скитника стоеше до палатката си и му се усмихваше.

– Някой ден трябва да ми разкажеш как си го направил – рече той.

– То е толкова лесно – просто преживяваш един и същи отрязък от времето вместо различни отрязъци. Вероятно това е само начало и

скоро ще мога да правя изследвания по-далеч, извън нашите граници – или май е по-точно да кажа, „извън нашето време“? Но вече трябва да тръгвам, защото горя от нетърпение да занеса вестта на Хронарха!

Скитника го гледаше как се отдалечава, чувствайки се донякъде така, както сигурно се е чувствувал последния динозавър преди милиони години.

Замисления с белязаното лице препускаше отново край морския бряг, загледан към ленивите вълни към кафявото небе в далечината.

Навред по земята лъщеше сол, може би представляваща епоха, когато ще се развият кристалните форми на живот в условия, абсолютно непригодни за организмите, които познаваше.

Да, времето, когато Човекът трябва да промени коренно обстановката си, бе дошло, ако Човекът искаше изобщо да оцелее.

Земята скоро щеше да престане да го храни, слънцето – да го топли. Той трябваше да избира: или да живее известно време при изкуствени условия, както правеха вече лунийците, или напълно да смени обстановката – от материална във временна?

Несъмнено второто беше за предпочитане. Когато небето притъмня над морето, Замисления извади фенерчето си, натисна копчето и насочи силен светлинен лъч, който се разпростря по негостоприемната Земя.

Първият от Обитателите на Времето подкани тюлена си да препуска по-бързо, защото гореше от нетърпение да съобщи на Хронарха приятната си вест, гореше от нетърпение да започне изследване на новата обстановка.

КРАЙ

© 1969 Майкъл Муркок
© 1986 Борис Миндов, превод от английски

Michael Moorcock
The Time Dweller, 1969

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/590>]